

ความรู้ด้านสุขภาพ

ขั้นพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ วิจารณ์

health literacy

functional • interactive • critical

เขียนโดย

ความรู้ด้านสุขภาพ: ขั้นพื้นฐาน..
WA590 ข272ค 2562

B0001311
bib:13399117000

เมือง แก้วคำกิ่ง

ความรู้ด้านสุขภาพ: ขั้นพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ วิจัยญาณ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง.

ความรู้ด้านสุขภาพ: ขั้นพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ วิจัยญาณ.-- กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2562. 180 หน้า.

1. สุขภาพ. I. ชื่อเรื่อง.

613

ISBN 978-616-485-626-4

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2562 จำนวน 1,500 เล่ม

ผู้จัดทำเนื้อหา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญเมือง แก้วดำเกิง

ออกแบบปก : อรอนงค์ สิทธิวิเศษย์ และภัทรดนัย แก้วดำเกิง

ตรวจอักษร : ปาลิดา มานะกิจจงกล, ศศิรียากร อ่อนตา และพิชญ์สินี รัตนจิตร

สถานที่พิมพ์ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย :

บริษัท อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์ จำกัด

108 หมู่ที่ 2 ถ.บางกรวย-จางถนนม ต.มหาสวัสดิ์ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130

โทรศัพท์ 0-2423-9999 โทรสาร 0-2449-9222, 0-2449-9500-6

Homepage : <http://www.naiin.com>

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

ติดต่อผู้เขียน โทรศัพท์ 081 6810109 อีเมลล์ kmkaeo@gmail.com

WA590
ข ๒๗๓ ๒๕๖๒
เลขทะเบียน ๖๐๐๐1311
3 ก.พ. ๒๕๖๖

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
คำนิยาม	ก-ข
คำนำ	ค
บทที่ 1 แนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ	1
แนวคิดและความสำคัญ	2
ความหมาย	7
บทที่ 2 หลักการของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	11
หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูล	12
หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับจุดเน้น	15
หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการ	27
หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมิน	39
บทที่ 3 ระดับของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	45
ความเป็นมา	46
การนำมาใช้	48
ประโยชน์ของการจำแนกระดับ	50
บทที่ 4 การสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน	55
ความสามารถและทักษะขั้นพื้นฐาน	58
แนวทางการสร้างเสริม	59
กลวิธีและเทคนิคการพัฒนา	63
บทที่ 5 การสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นปฏิสัมพันธ์	71
ความสามารถและทักษะขั้นปฏิสัมพันธ์	72
แนวทางการสร้างเสริม	73
กลวิธีและเทคนิคการพัฒนา	76
บทที่ 6 การสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นวิจารณ์ญาณ	83
ความสามารถและทักษะขั้นวิจารณ์ญาณ	84
แนวทางการสร้างเสริม	86
กลวิธีและเทคนิคการพัฒนา	90

บทที่ 7 ความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการพัฒนาปัญญาของมนุษย์	97
กรอบแนวคิด	98
แนวทางการพัฒนา	101
ผลของการพัฒนา	106
บทที่ 8 Health Literate Organization & Happy Workplace	109
เป้าหมาย	110
คุณลักษณะ	113
เครื่องมือประเมิน	117
กระบวนการพัฒนา	121
บทที่ 9 บทสรุปส่งท้าย	131
บทเรียนที่ได้เรียนรู้	132
ข้อเสนอสำหรับการพัฒนา	136
ประมวลสาระสำคัญส่งท้าย	139
เอกสารอ้างอิง	140
ดัชนีคำค้น	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบการมุ่งเน้นความรู้และการมุ่งเน้นทักษะ	17
ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	22
ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบของความรอบรู้ด้านการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	25
ตารางที่ 2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความสามารถและทักษะ จำแนกตามองค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	26
ตารางที่ 2.5 องค์ประกอบและกลวิธีการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ	33
ตารางที่ 2.6 การพัฒนานโยบายและสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ	37
ตารางที่ 3.1 ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพ การดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่คาดหวัง	47
ตารางที่ 4.1 สรุปแนวทางการสร้างเสริมการเข้าถึงและเข้าใจ	62
ตารางที่ 5.1 สรุปแนวทางการสร้างเสริมทักษะการใช้คำถาม	75
ตารางที่ 5.2 ตัวอย่างคำถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิปัญญา	79
ตารางที่ 6.1 สรุปแนวทางการสร้างเสริมทักษะการตัดสินใจและการนำไปใช้	89
ตารางที่ 7.1 เปรียบเทียบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระดับการพัฒนา และแนวทาง การพัฒนาระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัญญา	107
ตารางที่ 8.1 เป้าหมายของ Health Literate Organization และ Happy Workplace	112
ตารางที่ 8.2 คุณลักษณะของ Health Literate Organization และ Happy Workplace	116
ตารางที่ 8.3 กระบวนการพัฒนา Health Literate Organization และ Happy Workplace	126
ตารางที่ 8.4 หลักสูตรการพัฒนา HLO ด้วยโมเดล MapHL และ HWP ด้วยโมเดล MapHR	128

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 สภาพปัญหาเรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพในงานบริการสุขภาพ	3
ภาพที่ 1.2 สภาพปัญหาเรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพในงานส่งเสริมสุขภาพ	4
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดแสดงช่องทางของข้อมูลสุขภาพที่สื่อสารไปสู่ประชาชน	13
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดแสดงข้อมูลสุขภาพของบุคลากรและประชาชน	15
ภาพที่ 2.3 ความหมายของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	18
ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการออกแบบสื่อและระบบข้อมูล เพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ	28
ภาพที่ 2.5 สัญลักษณ์ในการสื่อสารองค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพ	29
ภาพที่ 2.6 โมเดลการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ	34
ภาพที่ 2.7 กระบวนการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ	38
ภาพที่ 3.1 องค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพ จำแนกตามระดับการพัฒนา	52
ภาพที่ 4.1 พีระมิดแสดงอัตราการจดจำจากวิธีการเรียนรู้แต่ละแบบ	61
ภาพที่ 6.1 กระบวนการตัดสินใจ 7 ขั้นตอน	91
ภาพที่ 6.2 แผนผังแขนงกิ่งไม้ (tree diagram)	92
ภาพที่ 6.3 แผนผังก้างปลา (fishbone diagram)	93
ภาพที่ 6.4 ตัวอย่างนวัตกรรม “ปฏิทินเตือนการกินยา”	94
ภาพที่ 7.1 การเข้าถึงปัญหา ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และความรู้	100
ภาพที่ 8.1 องค์ประกอบการพัฒนาองค์กรสุขภาพะ ตามโมเดล MapHR	121
ภาพที่ 8.2 องค์ประกอบของการพัฒนาองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามโมเดล MapHL	124
ภาพที่ 8.3 กระบวนการพัฒนาองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้วยโมเดล MapHL	125